

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління
Квеліашвілі Ірини Миколаївни

про дисертаційне дослідження

Карпенка Євгена Олександровича

«Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм»,

представленої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Війна Російської Федерації проти України стала глобальним викликом системі міжнародної безпеки. Міжнародні експерти прогнозують ризики та загрози, які можуть призвести та прискорити дестабілізацію в економічній та суспільно-політичній сферах. За цих умов державне управління у сфері захисту економіки пріоритетного значення набуває вивчення впливу зовнішніх та внутрішніх викликів і загроз економічній безпеці, подолання невизначеності для сталого економічного розвитку в Україні та зниження темпів економічного зростання. Проблеми захисту економіки за сучасних умов набувають особливого значення не лише для України, але і для багатьох країн світу.

Забезпечення гарантованого захисту національної економіки в умовах виникнення або посилення внутрішніх та зовнішніх загроз визнано одним із очікуваних результатів реалізації «Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року», яка затверджена Указом Президента України від 11 серпня 2021 р. № 347/2021.

За цих умов нагальним є пошук та розробка актуальних організаційно-правових механізмів трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки. У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи Карпенка Євгена Олександровича є актуальною та відповідає вимогам часу.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Карпенка Євгена Олександровича
«Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки:

організаційно-правовий механізм» є частиною дослідження наукових проблем у сфері публічного управління та адміністрування, виконаної у межах науково-дослідної роботи кафедри публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за темою: «Теоретико-методологічні та практичні аспекти публічного управління суспільними процесами в Україні» (номер державної реєстрації 0122U000282), у рамках якої дисертантом обґрунтовано теоретико-прикладні положення щодо вдосконалення організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків
і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність***

Дисертація є завершеним науковим дослідженням, в якому розкрито тему, змістовно обґрунтовані його положення, забезпечено використання наукових інструментів дослідження.

Теоретичною основою дисертаційної роботи слугували положення теорії публічного управління, дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців і фахівців з проблем державного управління у сфері захисту економіки.

Методологічна основа дослідження побудована на сукупності загальнонаукових та багатоаспектних спеціальних методах наукового пізнання, які були використані на емпіричному і теоретичному рівнях дослідження та застосовані на різних етапах дослідження. Слід підкреслити особливе значення застосування в роботі деяких з методів. Значну увагу під час дослідження генези системи державного управління у сфері захисту економіки було приділено застосуванню методу історичної реконструкції та аналітичної інтерпретації, що надало можливість виокремити періоди розвитку досліджуваного феномену на різних етапах державотворення в Україні та інших держав (підрозділ 1.1). Характерною особливістю у дослідженні є застосування порівняльно-правового методу, що надало можливість охарактеризувати зарубіжний досвід застосування організаційно-правових механізмів у процесі трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки (підрозділ 3.1). Використання програмно-цільового і формально-цільового методу надало можливості сформулювати науково обґрунтовані пропозиції удосконалення організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки, а також визначити

напрями трансформації нормативно-правового забезпечення для підвищення ефективності системи державного управління у досліджуваній сфері (підрозділи 3.2 і 3.3.).

Автором досягнуто сформульовану мету дослідження (с. 16), яка відповідає темі та полягає у розробці практичних рекомендацій щодо запровадження організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки на основі науково-теоретичного обґрунтування напрямів удосконалення в умовах інтенсифікації євроінтеграційних процесів та з урахуванням зарубіжного досвіду.

Поставлені у роботі завдання (с. 16) вирішено повною мірою, що знайшло своє відображення у відповідних висновках і пропозиціях (с. 163-168). Отримані результати поставлених у дослідженні завдань надають можливість визначити, що робота має достатній теоретичний та практичний рівень, сформульовані в дисертації висновки та рекомендації є ґрунтовними та достовірними, отримані результати – актуальними.

Наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень та забезпечені автором шляхом:

- вирішення наукових завдань, реалізації визначеної мети дослідження, структурному та логічному характеру дослідження;
- використання широкої джерельної бази (за темою дисертації опрацьовано 252 різного роду бібліографічних джерел українських та зарубіжних авторів, нормативно-правові акти, у тому числі Європейського Союзу);
- відповідності дисертаційного дослідження предмету наукової спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»;
- апробації отриманих положень та висновків дослідження на міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференціях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в 11 одноосібних наукових публікаціях. Із них: 3 статті у наукових фахових виданнях України з публічного управління та адміністрування (категорія Б), 1 – у наукових зарубіжних виданнях, 7 апробаційних публікацій. Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювались на вітчизняних та міжнародних науково-комунікативних заходах.

Аналіз змісту дослідження Карпенка Є.О., опублікованих праць підтверджує достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації і виносяться на захист.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Дисертаційна робота Карпенка Є.О. є завершеним науковим дослідженням. Автором проведено узагальнення теоретичного, історичного матеріалу, зарубіжного досвіду здійснення державного управління у сфері захисту економіки та запропоновано вдосконалення організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки, що забезпечує вирішення наукової проблеми підвищення ефективності публічного управління в сучасних умовах.

Важливими пунктами наукової новизни, які заслуговують особливої уваги, є наступні здобутки:

- автором визначено, що виключно комплексна інтеграція національних інституцій у сфері економічної безпеки у загальноєвропейську систему захисту економіки створить дієві гарантії її ефективного захисту в умовах широкомасштабної російської агресії та повоєнного періоду відновлення економіки. Це надало сенсу запропонованим пропозиціям щодо трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки України шляхом перегляду положень Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року через впровадження двох організаційно-управлінських чинників: широкомасштабне російське воєнне вторгнення та динамічна інтенсифікація євроінтеграційних процесів України;

- дисертантом науково обґрунтовано і запропоновано головні структурні компоненти стратегічних напрямів вдосконалення положень національного законодавства та нормативно-правових актів з урахуванням ефективних форм та методів захисту економіки зарубіжних країн, зокрема Великобританії, досвід якої визнано найбільш перспективним для української системи державного управління;

- у роботі автором представлено концептуальні основи векторів синхронізації стратегічних напрямів формування та реалізації Стратегії економічної безпеки на період до 2025 року із функціональними механізмами центральних органів виконавчої влади і правоохоронних органів України та встановлено, що підвищення ефективності функціонування центральних органів виконавчої влади у сфері захисту економіки в умовах євроінтеграційної політики є взаємозалежним від системного вдосконалення інституційного законодавства з акцентуацією на особливостях воєнного стану в Україні.

Автором удосконалено:

- теоретичне розуміння таких понять і категорій, як: «економічна безпека як складова національної безпеки», «економічна загроза», «національні економічні інтереси», «економічний суверенітет»;

- методологічне забезпечення системи державного управління у сфері захисту економіки, зокрема у частині поєднання чотирьох системоутворюючих категорій: забезпечення економічної безпеки як складової національної безпеки, подолання економічних загроз, збереження національних економічних інтересів і захист економічного суверенітету;

- механізми інтеграції положень зарубіжного законодавства у сфері державного управління захистом економіки, де головне місце відведено критеріям адаптивності та вираженим у кореспонденції законодавчо-інституційних елементів, що призначено для підвищення ефективності функціонування організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління в означеній сфері з урахуванням необхідності інтенсифікації євроінтеграційних процесів;

у процесі дослідження набули подальшого розвитку:

- теоретико-історичні дослідження організаційно-правових основ системи державного управління у сфері захисту економіки в Україні, що зумовило вироблення класифікації цього процесу на різних етапах державотворення у рамках семи періодів;

- положення про те, що вплив повномасштабного російського воєнного вторгнення є головним чинником, що створює загрози вітчизняній економічній безпеці, а відтак тільки євроінтеграція здатна у подальшому забезпечити захист економіки через трансформацію її організаційно-правового механізму;

- трактування головних завдань стратегії і тактики у подоланні асиметрії економічного потенціалу між Україною та європейськими державами і ЄС як цілісною інституцією в середовищі системних загроз економічній безпеці;

- захисні механізми в економічній сфері, які повинні бути інтегровані в безпекові органи ЄС як інституції, з урахуванням трансформації національного законодавства, побудованого на загальноєвропейських правових принципах.

Практичне значення отриманих результатів

Безпосереднє практичне значення сформульованих у дисертаційній роботі положень, висновків полягає в тому, що розроблені теоретичні положення логічно доведені до рівня конкретних пропозицій, які мають перспективу їх впровадження в управлінську діяльність органів публічної влади.

Практика публічного управління та адміністрування, завдяки здобутим результатам проведеного дослідження, отримує конкретні пропозиції щодо вдосконалення функціонування системи державного управління у сфері захисту економіки в Україні за рахунок удосконалення її організаційно-правового механізму; обґрунтування виняткової інтеграції українських безпекових інституцій у загальноєвропейську систему захисту економіки, що гарантуватиме її ефективний захист в умовах широкомасштабної російської агресії та повоєнного періоду відновлення; синергії дій центральних органів виконавчої влади і правоохоронних структур зі спеціалізованими органами з захисту економіки; запровадженні досвіду зарубіжних держав тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні висновків і пропозицій щодо теоретичного та методологічного забезпечення організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки.

Одержані автором результати доповнюють пізнавальний аспект науки публічного управління та адміністрування, можуть бути використані у подальшій науково-дослідній роботі, організаційно-управлінській діяльності органів публічної влади, а також у навчальному процесі, застосовані для використання та вдосконалення програм підготовки і підвищення кваліфікації посадових осіб в системі органів публічної влади, за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», у підготовці навчальних посібників з публічного управління також у практичній діяльності органів публічної влади та громадських інституцій відповідного профілю.

Підтвердженням практичного значення та використання результатів дослідження є довідки про їх впровадження: довідка Науково-дослідної лабораторії економіко-правових проблем публічного управління факультету права, публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського № 08/25-23 від 25.08.2023 р., (Додаток А); довідка Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації

№ 01.1-27/724 від 02.10.2023 р., (Додаток Б); довідка Департаменту міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької обласної військової адміністрації № 1494/0-1 від 27.09.2023 р. (Додаток В); довідка Українського державного університету імені Михайла Дрогоманова навчально-науковий інститут права та політології № 08/25-23 від 25.08.2023 р. (Додаток Д).

Перевірка наявності порушень академічної доброчесності

Текст рукопису дисертації перевірено за допомогою інтернет-сервісу Unichек (<https://unichек.com/uk-ua>) на основі відкритих інтернет-ресурсів. За результатами перевірки ознак академічного плагіату або інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Оцінюючі в цілому високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, доречно висловити наступні зауваження та наявність дискусійних положень в дисертаційній роботі Є.О. Карпенка:

1. Значення проблематики роботи доводиться вдалим наведенням актуальних темі дослідження аспектів зарубіжного досвіду щодо управління у сфері захисту економіки та забезпечення економічної безпеки країн, у тому числі співпраця національних структур із зарубіжними. Автор зазначає, що «тільки євроінтеграція здатна у подальшому забезпечити захист економіки через трансформацію її організаційно-правового механізму» (с. 20) Але, на наш погляд, у роботі чітко не визначено бачення автором внутрішнього потенціалу країни для вирішення проблем захисту економіки. Характеристика цього аспекту додало б сенсу роботі.

2. До безсумнівних переваг дисертаційної роботи слід віднести обґрунтування напрямів покращення функціонування центральних органів виконавчої влади у сфері захисту економіки. Поряд з цим у роботі недостатньо приділено уваги функціонуванню та діяльності у цьому напрямі інших суб'єктів на мезо- та мікро- рівнях, що надало б комплексного уявлення про діяльність усієї системи органів публічної влади у сфері захисту економіки.

3. Автором визнано найбільш перспективним для української системи державного управління досвід Великобританії у сфері захисту

економіки (с. 161). Запропоновано інтегроване поєднання кореспонденції економіко-безпекового законодавства з функціонуванням спеціалізованих органів влади у національній моделі, що може забезпечити ефективне функціонування організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки. На наш погляд така пропозиція є слушною та доречною, однак недостатньо доведено, у чому полягає її перевага для впровадження в Україні та у який період.

4. Автором проведено ґрунтовне дослідження та аналіз значного обсягу бібліографічних джерел за тематикою дисертації, що відображено у змісті роботи. Однак роботі бракує відсутності графічного матеріалу, що сприяло б підвищенню загального враження та сприйняття наукової роботи.

5. У роботі автором висвітлено широкий спектр напрямів трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки. Поряд з цим організаційний аспект включає і впровадження технологічних інновацій, про що не зазначено у роботі.

Водночас вважаємо, що висловлені зауваження та побажання є дискусійними, не носять принциповий характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження.

Висновки

Представлена до захисту дисертаційна робота Карпенка Євгена Олександровича «Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм», яка подана на здобуття наукового ступеня за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», є цілісним, самостійним дослідженням. У роботі вирішена актуальна наукова проблема, міститься авторський погляд на висвітлені проблеми, науково обґрунтовані результати та висновки, які спрямовані на вирішення актуальних завдань теорії та практики публічного управління та адміністрування у сфері захисту економіки країни.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р.

№ 44, її автор Євген Олександрович Карпенко заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор кафедри публічного
управління та митного адміністрування
Університету митної справи та фінансів

І. М. Квашвілі

Підпис *Квашвілі І.М.* засвідчую
Начальник відділу кадрів *Гула О.О.*

